

RAZVOJ IN TIPOLOGIJA SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

(Predavanje na II. Seminarju za slovenski jezik, literaturo in kulturo)

Moj namen je, da dam kratko tipološko karakteristiko slovenske književnosti in njenega razvoja.

Mislím, da bo ta oznaka imela nujno življenjsko pojasnilo šele tedaj, ko jo postavimo ob njeno realno zaledje, to se pravi ob socialno in politično zgodovino Slovencev. Zato je potrebno, da najprej vsaj bežno in v najbolj splošnih obrisih začrtam zgodovinsko pot slovenskega naroda, ki je svojo individualnost dobil na skrajno tesnem stičišču slovanskega, germanskega in romanskega sveta. Ta stik je bil za Slovence velikokrat nevarno dramatičen, v mnogočem pa tudi izredno tvoren.*

Osnovno obeležje sta slovenski književnosti dala kulturni in zemljepisni prostor, v katerem ji je bilo usojeno nastati in živeti. V njenem razvoju in vidnejših dosežkih je namreč cela vrsta lastnosti, ki jo uvrščajo v območje *srednjeevropske literarne kulture*. Prvi tak pojav spoznamo v sovpadanju idej evropskega severa in juga, vzhoda in zahoda, ki so se na tem izrazito prehodnem področju srečavale, križale in tudi spopadale. Drugega odkrijemo v nekem svojevrstnem »smislu« za uravnovešanje idejnih in prav tako stilnih skrajnosti, v posebni potrebi po ubrani sintezi, velikokrat tudi po tvornem sožitju novosti z utrjenim kulturnim izročilom.

Začetke takih pojavov bi mogli iskati že v Brižinskih spomenikih iz 10. stoletja, treh verskih obrazcih, ki so nemški duhovščini služili pri razširjanju krščanskega bogoslužja med alpskimi Slovenci. Izhajajo iz karantanskega ozemlja, ki je bilo v cerkvenih zadevah podrejeno Salzburgu. Deloma pa besedila kažejo jezikovni in oblikovni vpliv cerkvenoslovanskega pismenstva, ki sta ga v Spodnji Panoniji in Veliki Moravski 9. stoletja razvila Konstantin in Metod, ko sta tamkajšnjo organizacijo verskega življenja odtegnila salzburški cerkveni in frankovski politični oblasti ter ustvarjala samostojno slovansko cerkev. Brižinski spomeniki so prvi dokument kultiviranega slovenskega jezika, nastalega v tem primeru ob nehotenem, a tvornem srečanju dveh docela nasprotujočih si političnih hotenj znotraj takratnega krščanstva samega, hotenj »zahoda« in »vzhoda«.

Jezik Brižinskih spomenikov ni ustvaril in ni mogel ustvariti nepretrganega izročila. Kontinuiteta slovenske književnosti in knjižnega jezika se začne šele s *protestantizmom* v 16. stoletju. Reformacija je Slovincem dala prvo knjigo (*Trubarjev Katekizem*, 1550), prvo *gramatiko* (*Bohorič*, 1584) in prvi *prevod celotne Biblije* (*Dalmatin*, 1584). Protestantsko gibanje je bilo že po nekaj desetletjih s silo zatrto. Toda Dalmatinova Biblija je kljub svojemu protestantskemu poreklu še skoraj 200 let ostala v mnogočem osnova knjižnega jezika in

* Nadaljnjo splošno oznako socialne in politične zgodovine Slovencev tu opuščam. Predavanje je bilo namenjeno tujim slavistom, zato sem vanj moral vključiti tudi vrsto splošnih informacij, posebno v prvem delu.

obenem dolgo nedosegljiv »literarni« vzor katoliškim slovstvenim prizadevanjem. Potemtakem spet lahko razmišljamo o nehotenem srečanju in življenju dveh, takrat izključujočih se ideologij krščanstva ob istem besedilu, ideologije evropskega protestantskega severa in katoliškega juga.

Posvetno književnost, literaturo v pravem pomenu besede dobe Slovenci v drugi polovici 18. stoletja, v obdobju *razsvetljenstva*. Za to prvo, še razmerno skromno obdobje slovenske umetne poezije, proze (*Valentin Vodnik*), dramatike (*Anton Tomaž Linhart*) in začetne literarne kritike (*Žiga Zois*) je značilno, da išče sintezo med navideznimi skrajnostmi: med klasicistično in predromantično poetiko; med estetsko uglajeno besedo, po navodilih Boileaujevih ali Batteux-Ramlerjevih poetik, in med živim izrazom neposrednega ljudskega, kmečkega jezika. Poleg nemških oziroma avstrijskih literarnih zgledov se vidno uveljavljajo tudi francoski (Beaumarchais).

Meje provincialne literature prestopi slovenska poezija z *romantiko*. Šele v tej dobi pride do čistega zlitja obeh jezikovnih plasti, ki dolga stoletja nista mogli najti polnega stika. Ena jezikovna plast, lahko bi jo imenovali višjo, se je že od protestantizma naprej nepretrgoma kultivirala na območju verskega slovstva, nekaj desetletij pa tudi že v začetni leposlovni književnosti. Pri vsem tem je prešla skozi celo vrsto vsaj rahlo razvitih stilnih variant, vse od renesančnih in baročnih do klasicističnih in predromantičnih. Toda značilno je, da je baron Zois še v devetdesetih letih 18. stoletja odložil poskus prevajanja Bürgerjeve Lenore z razlogi, ki kažejo na misel, da se mu slovenščina za tako dejanje še ni zdela dovolj razvita; tudi pesniku Vodniku je nasvetoval, naj svojih strun ne napne previsoko. Druga, nižja jezikovna plast je imela najširše zaledje v močno dialektiziranem kmečkem govoru, svoj višji slog pa v ljudski pesmi. Socialno osnovo za prehod v novo kvaliteto knjižnega jezika, to se pravi za prehod v tak jezik, ki bi v sebi nadalje razvil obe izrazni plasti in ju povezal, povezal na območju neutilitarne, resnično višje literature, je nastala v prvih desetletjih 19. stoletja z že nekoliko številnejšim, čeprav še vedno šibkim krogom svobodno mislečih slovenskih izobražencev.

Prihajali so iz kmetstva in svoj kulturni okus razvili do prepričanja, da je Slovincem potrebno izvirno leposlovje na čisto sodobni evropski ravni. Osrednja osebnost tega velikega preloma je bil pesnik *France Prešeren*. Prešeren je s svojo miselno in čustveno globino pa tudi s svojo izjemno umetnostno zmogljivostjo ustvaril poezijo, ki je svetovljanska v polnem in čistem pomenu besede, živa še danes. Njegove *Poezije* (1847) imajo vse bistvene znake romantično univerzalističnega izraza, ki je zaobjel najbolj značilne pesniške oblike od antike in renesanse pa preko baroka in predromantike do polne romantike. S tem je na področju pesništva razvil in estetiziral tiste višje izrazne možnosti, ki so vsaj kot zarodki obstajale v našem slovstvenem izročilu. Hkrati je svoj zavestno višji in evropeizirani izraz globoko prepojil z domačo ljudsko besedo, nekoliko dialektizirano in posebno v prvi ter zadnji dobi znatno povezano z ljudsko pesmijo. Tako je ustvaril do kraja zrelo umetniško sintezo obeh dotodanjih slovenskih izrazov in s tem resnično novo kakovost knjižnega jezika. Kopitarjeva zamisel folklornega leposlovja, ki je preko Vuka Karadžića pri Srbih dala tako velike rezultate, je na njegovih rojstnih slovenskih tleh ob Prešernu morala doživeti poraz, kakršnega je doživela. Omejevanje slovstvenih prizadevanj v folklorne in poučne namene ni bilo več opravičeno, obenem pa

je pomenilo pristanek na znano tezo o Slovencih kot podrejenih, »miroljubnih poljedelcih«. Višja literatura je veljala za sredstvo, ki »podira prestole in oltarje«.

Prešernovo pesništvo ima vse bistvene lastnosti romantično disonantnega doživljanja sveta, kar je globoko utemeljeno tudi z njegovo mučno življenjsko potjo. Toda znotraj pesnikovega pogleda na življenje in znotraj njegovega izraza nenehno deluje načelo klasične uravnovešenosti in suverenosti, klasične poetike in estetike. Njegova združitev »romantičnega« in »klasičnega« ustvarjalnega načela je izjemno čista in popolna. Pri njem se v izvirni podobi srečujeta in bolj ali manj ubrano zlijeta oba vodilna pesniška tokova takratne Evrope, od katerih predstavlja eno skrajnost Byronov disonantni, drugo pa Goethejev harmonični duh. Če hkrati upoštevamo, da je svoja najpomembnejša doživetja izpovedal na eni strani predvsem v verzni obliki, kakršne je uveljavila italijanska renesansa (sonet, stanca, tercina), na drugi strani pa v oblikah modernizirane germanske balade (nibelunška kitica), se nam začne odpirati še drugo področje njegove sinteze. Pri njem namreč ni mogoče prezreti svojevrstnega sovpadanja južnega in severnega evropskega pesniškega duha. Od slovanskih pesnikov je v njegovem delu pustil največ sledi Mickiewicz. Toda ob vsej tej široki odprtosti navzven je Prešeren ostal neuklonljiv zagovornik slovenske narodne individualnosti tako proti zahodu kot proti slovanskemu jugu, od koder je prihajal močan val ilirizma. V ničemer ni pretirana trditev, da je Prešeren dokončno konstituiral slovenski narod, seveda na področju ideje in poezije.

Realizem prodre na Slovensko v drugi polovici 19. stoletja. Toda v teoriji in praksi ostaja razmeroma dolgo eklektičen ter neizostren. Takoj na začetku, konec petdesetih let, se pokažeta dve smeri. Ena vzdržuje načelo narodno spodbudne književnosti in ostaja v mejah klasične in deloma romantične slovstvene estetike, prilagojene novemu času in računajoče z najširšim krogom bralcev. Zato ta smer upošteva še folklorne snovi in se razvija k domačijskemu orisu kmečkega sveta (*Fran Levstik, Josip Jurčič*). Druga sočasna smer se v idejnem psihološkem in stilnem pogledu odpira dezintegracijskim procesom, ki uveljavljajo nove psihološke in stilne postopke: kontrast, ironijo, sarkazem, parodijo, čistejši lirizem in začetno grotesko. Tu najdemo prve zarodke modernizma (*Simon Jenko*). Na eni in drugi strani začno poleg zahodnih zgledov (Lessing, Goldsmith, Scott — Byron, Jean Paul, Schopenhauer, Heine) zdaj močnejše vplivati slovenske literature (srbska in hrvatska narodna epika, Hanka, Nemcova — Gogolj, Lermontov). Gogoljev *Plašč* sodi med poglobitvene pobudnike naše moderne realistične proze. Vendar že takrat, pa tudi v naslednjih desetletjih, obe smeri kompromisno prehajata druga v drugo (*Janko Kersnik, Ivan Tavčar*). Prodor ruskega sociologizma (Belinski) in francoskega fiziologizma (Zola) ni bil posebno izrazit. Njune novosti se na Slovenskem zlijejo z domačim, še v mnogočem romantičnorealističnim izročilom.

Na prelomu 19. in 20. stoletja se uveljavi *moderna* s svojim impresionizmom in simbolizmom, ki se nato postopoma razvija v ekspresionizem z vrhom v dvajsetih letih. To obdobje pomeni nov, bogat in visok vzpon slovenske književnosti na vseh njenih področjih. V prozi in dramatikah je najpomembnejše ime *Ivan Cankar*, v poeziji *Dragotin Kette, Josip Murn-Aleksandrov, Oton Župančič, Srečko Kosovel* in *Alojz Gradnik*. V ekspresionistični prozi ima vodilno mesto *Ivan Pregelj*. Moderna in ekspresionizem ujmeta spet korak z novejšimi

literarnimi ter duhovnimi tokovi Zahoda: od Baudelairja, Whitmana in Emersona do Verlaina, Verhaerna, Maeterlincka in Claudela, če omenimo samo nekaj imen. Hkrati prihajajo močne pobude iz slovanskih književnosti, predvsem iz ruske, češke in poljske: vse od Koljцова in Gogolja preko Dostojevskega in Gorkega do Przybyszewskega ter Bezruča. Podobno kot nekoč Prešeren praznino pred seboj, je moderna v kratkih dveh desetletjih zapolnila praznine, ki jih je pred njo pustil hudo narodnovzgojni realizem, in se brez pomislekov pognala na raven sodobnih razvitih književnosti. Toda pod pritiskom posebnega zgodovinskega položaja sta slovenska moderna in ekspresionizem kljub polni razvitosti ohranila dejaven stik z zatrtim narodnim, gospodarskim in duhovnim položajem ljudstva. Podobno velja za jezik, ki se kljub vzponom na nove ravni v splošnem ni odtrgal od široko občevalne osnove.

V tridesetih letih, ko se v političnih in gospodarskih žariščih evropske zgodovine pokažejo grozljiva znamenja neizbežnega obračuna, se tudi književnost malega naroda, ki na prepihu velikih osvajalnih pustolovščin znova v vsej ostrini začuti problem svojega obstoja, zaobrbe k tako imenovanemu *socialnemu realizmu*. Ta išče in napoveduje levo usmerjene miselne in družbene perspektive. Med vidnejšimi avtorji naj omenimo: *Prežihovega Voranca*, *Juša Kozaka*, *Miška Kranjca* in *Cirila Kosmača*. Njihovi glavni literarni zvrsti sta roman in novela. Tudi nekdanji ekspresionisti svojo notranjo duhovno grozo odpirajo neizprosni družbene resnice (*Miran Janc*, *Edvard Kocbek* in *Božo Vodušek*).

Taka je v bežnih, nekoliko poenostavljenih črtah pot slovenske književnosti od prvih zapisov v 10. stoletju do katastrofalnega leta 1941. V pregledu sem poskušal opozoriti predvsem na tiste lastnosti, ki sodijo med njene bolj ali manj splošne srednjeevropske značilnosti.

Poleg splošnih srednjeevropskih znamenj pa ima slovenska književnost še vrsto *posebnih lastnosti*, ki so v znatni meri nastale kot posledica posebne, več kot tisočletne zgodovinske izkušnje slovenskega človeka na tem prostoru kulturne geografije. Te lastnosti so tako izrazite, da slovenski književnosti dajejo obeležje svojevrstne, v lastno podobo dozorele književnosti. Tu ne mislim samo njene jezikovne posebnosti. Gre tudi za samobitnost duha, za posebne miselne in duševne odzive na svet, za poseben notranji obraz, ki se v vrednejših delih razodene do pomembne človeške globine in zato do splošne vrednote. Naposled, gre tudi za nekatere posebnosti v razvoju literarnega oblikovanja samega.

Najlaže opazna in trajna vsebinska črta slovenske književnosti je vse od njenih začetkov naprej zelo močna *angažiranost* za idejo narodne in kasneje socialne osvoboditve. Znano je, da je protestante 16. stoletja k peresu gnala predvsem versko reformatorska vnema. Vendar najdemo v delih slovenskih protestantov presenetljivo močne poudarke rodoljubnega čustva in skrbi za usodo zatrtega, kulturno zanemarjenega ljudstva. Od razsvetljenstva dalje dobiva ta rodoljubna zavzetost vse bolj politično obeležje. Pri *Prešernu* se povzpne na visoko raven mednarodnega humanizma, v idejo svobodnega in enakopravnega sožitja vseh narodov sveta. *Cankar* v začetku 20. stoletja to izročilo humanističnega demokratizma poveže z mislijo na socialistično preobrazbo sveta,

pri kateri vsak narod mora najti sebi ustrezajočo pot. Skratka, narodna in socialna ogroženost slovenskega ljudstva je bila tolikšna, da je tudi notranje najbolj zapletene umetniške osebnosti vedno znova potegnili od njihove izrazito osebne ali individualistične problematike k osnovnim problemom skupnega obstoja. Ta zavzetost, ki slovensko književnost seveda v mnogočem družiti s književnostmi južnih in zahodnih Slovanov, je imela ustrezne posledice tudi na področju sloga. V njem lahko najdemo, pa naj gre za klasicizem, romantiko, simbolizem ali ekspresionizem, močne plasti ljudskega realističnega izraza.

Opisana lastnost je neponovljiv vrh dosegla v partizanski književnosti. Med okupacijo je izredno velik del vodilnih slovenskih književnikov sodeloval v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji. Na robu smrti, tako rekoč s puško v eni roki in s peresom v drugi ali pa v senci krematorijev, je nastala svojevrstna literatura, največ lirika in improvizirana dramatika, ki bo za vselej dokument nenavadnega človeškega trpljenja in upora ter hkrati zagrizene vere v smisel človeškega upiranja. Leta 1942 je v najtrših pogojih ilegale izšla tiskana zbirka slovenskih partizanskih pesmi *Previharimo viharje*, ki jo je napisal *Matej Bor*, izdalo pa Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet. *Karl Destovnik-Kajuh* je drugo najpopularnejše ime partizanske lirike. Našteli bi jih seveda lahko še celo vrsto.

Prva leta po vojni je sledil dokaj neploden intermezzo socialističnega realizma, ki je družbeno zavzetost tako rekoč ukazoval in ji hkrati določal tudi meje ter smer. S tem jo je v resnici omrtničil. Po letu 1948, ko je prišlo do javne prekinitev s stalinizmom, je postopoma sledil izrazit obrat k intimizmu, k notranjim problemom človeka posameznika in naposled k vse bolj ontološkim vprašanjem človekovega bivanja. Na duhovnem področju se križajo, spopadajo in spajajo marksistični in eksistencialistični pogledi na življenje. Na področju sloga se poleg tradicionalnega ali z različnimi modernističnimi otenki dopolnjenega realizma z vso silo uveljavlja novi ekspresionizem in deloma nadrealizem. Toda opazimo lahko, da se tudi na tako imenovanem eksistencialističnem območju, ki površnemu ocenjevalcu daje vtis velike oddaljenosti od družbenih vprašanj ali od sleherne vere v možnost človekove integracije, kaže nenavadno boleča moralna prizadetost, da ne rečemo temu muka. Kljub vsem zapletenim podobam in »antipoetičnim« izrazom človeške odtujitve se je težko iznebiti vtisa, da na dnu vsega deluje napet strah za obstoj ljubezni in dobrote med ljudmi. Tisti posebni strah, ki utegne biti privilegij majhnih in ogroženih. Torej tudi znotraj sodobnega modernizma, ki se obrača proti vsem mitom preteklosti, živi podaljšana oziroma prenovljena nota angažiranosti.

Drugo, že mnogo bolj individualno in zato teže določljivo lastnost slovenske literature je treba iskati v nekaterih subtilnejših plasteh njenega duhovnega obraza. Pogostna zgodovinska brezizglednost, grozeče nasilje tujcev, gmotna beda in primitivne notranje razprtije, ves ta splet mučnih življenjskih okoliščin, je v našo književnost vnesel močno noto pesimizma, otožnosti in melanholije. *Tragični elegizem* je ena izmed zelo trajnih sestavin njenega notranjega sveta. Ta elegizem se v svojih skrajnih legah večkrat preveša v onemglo odpoved. Toda takemu, izrazito podlegajočemu in depresivnemu občutju sveta

se nenehoma pridružuje neka docela nasprotna nota. Nota trdovratnega vztrajanja, še več, kretnja *radikalnega uporništva*. Skratka, gre za literaturo velike žalosti in velike, uporniške vedrine. Obojna odziva na svet se bijeta pri veliki večini pomembnejših ustvarjalcev prav do današnjih dni.

Morda niti ni samo zgodovinsko naključje, da je med prvim slovenskim zapisom iz 10. stoletja in prvim tiskanim slovenskim besedilom iz leta 1515. tolikšna vsebinska razlika. V *Brižinskih spomenikih* namreč najdemo obrazca splošne spovedi (*confessio generalis*) in pridigo o grehu ter pokori. V nemškem verzificiranem letaku *Ain newes lied von den kraynerischen bauern* iz leta 1515 pa refren slovenske kmečke puntarske pesmi, ki kliče k upor: »Leukhup leukhup leukhup woga gmaina.« Te prve v slovenščini tiskane besede so več kot 400 let kasneje dale pobudo za nekaj dobrih partizanskih pesmi.

Prešernove *Poezije*, prvi veliki tekst slovenske besedne umetnosti, nosijo v svojem uvodnem motu idejo upanja in idejo strahu, dveh skrajnih stanj, stanj vztrajanja in podleganja. Znotraj teh dveh polov je bila nenehoma razpeta Prešernova najgloblja usoda in poezija.

Cankarjevi *Hlapci*, ena najpomembnejših slovenskih dram, so uporniški tekst, izpoved radikalnega obračuna z nesvobodno, hlapčevsko in suženjsko notranjostjo tukajšnjega človeka. Toda glavni junak drame, uporni učitelj Jerman, ki poskuša zravnati brezhrbtenične ljudi, se naposled sam zlomi v utrujeno, nravstveno razbolelo resignacijo, boj pa prepusti žuljavim delavskim rokam.

Med mnogimi liki slovenske književnosti je tip resigniranega junaka eden izmed najbolj opaznih in v publicistiki večkrat obravnavanih človeških tipov. V njem se pola upa in strahu vežeta na čisto poseben način. Tudi današnja književnost je polna njunega spopadanja, čeprav na drugačni filozofski, motivni in izrazni ravni. Posebno sizifovski mit je na primer v naši sodobni liriki nenehoma pogost.

Tretjo vidnejšo lastnost slovenske književnosti bi bilo treba iskati v njenem filozofskem zaledju. Globlje življenjske disonance in disharmonije se prvič močneje pokažejo v obdobju romantike. Razklanosti med subjektom in objektiviteto sveta, pa tudi razklanosti znotraj subjekta samega lahko nato z večjimi ali manjšimi presledki sledimo vse do današnjega dne, ko zavzemata skrajne, celo alienativne razsežnosti. Vendar sta narodna in socialna ogroženost tovrstne težnje redno prekinjali, zavirali ali omejevali. Tak zgodovinski položaj je ustvarjal in zahteval neko višjo *idealiteto*, ki je tudi v književnosti ohranjala vizijo jasnega, družbeno in nravstveno preglednega sveta. Ta idealiteta je književnost v miselnem in slogovnem pogledu zelo trdovratno branila pred notranjim razkranjanjem ali dezintegracijo, jo nekako varovala pred pojavi moderne depoetizacije, senzualizma, nihilizma, dekadence, agnosticizma in podobnega.

Uveljavile so se predvsem tri vrste idealitet, ki znotraj slovenskega slovenskega izročila ustvarjajo tako imenovani »višji življenjski red« ali vseosmišljajoče načelo. Vse tri so se izoblikovale že pri Prešernu. Prvo bi lahko imenovali *metafizična idealiteta*. Ta ima pri pesniku prvih *Poezij* svobodno, panteistično obeležje. Druga je *družbena idealiteta*, ki spozna obetajočo perspektivo v prividu družbene in humanistične preobrazbe sveta. Tretja pa je *subjektivistična idealiteta*, ki najde odrešilni življenjski obraz v osebnem in osamljenem

vztrajanju med »nebo« in »peklom« človekovega tragičnega bivanja. To vztrajanje ima pri nekaterih avtorjih tudi čisto vitalistično, tragiki odmaknjeno naravo. Vse te oblike življenjskega občutja, vere ali filozofije žive v naši najboljši literaturi, posebno v poeziji vse do neposredne sodobnosti, ko doživljajo neke večje spremembe ali celo ukinitve. Seveda je treba resnico na ljubo dodati, da so se poleg teh idealitet ali znotraj njih samih uveljavljale tudi poenostavitve, nestrpnosti in večne dogmatične obsodbe. Tu bi bilo potrebno načeti tista poglavja naše književnosti, in to so skoraj vsa, ki so poglavja hude idejne ozkosrčnosti ter neizprososti, pa naj je prihajala iz klerikalnih ali kasneje protiklerikalnih stališč. Poglavja biografskih tragedij slovenskih književnikov vse od Primoža Trubarja pa do novejšega časa bi bila tudi s tega vidika zelo poučna.

Omenim naj še zadnjo, četrto, že bolj oblikovno posebnost obravnavane književnosti. To najdemo v njeni poudarjeno lirski podobi. Že v starodavnem ljudskem pesništvu, ki je dokaj bogato, je ohranjeno presenetljivo malo del s pravo epsko širino in dejanjem. V primerjavi s srbsko in hrvaško narodno poezijo ima slovenska mnogo bolj *lirski značaj*. Tudi v razvoju umetnega slovstva je spet lirika tisto področje, kjer so Slovenci najprej premagali svoje »zamuđništvo« in ujeli enakovreden korak z razvitimi literaturami evropskega zahoda in vzhoda. In tudi po Prešernu ostane lirika še dolga desetletja najbolj razvita zvrst slovenske besedne umetnosti. Šele 20. stoletje z vidnejšim uveljavljanjem proze in dramatike postopoma briše to tipološko lastnost. Lastnost, ki ima družbeno zgodovinske vzroke in je tudi v zvezi z dejstvom, da je bil slovenski človek močno zatrt ali oviran v svojem zunanem, to se pravi v zgodovinskem dejanju.

Taka bi bila v strnjeno poenostavljenem ter nepopolnem orisu tipologija slovenske književnosti z njenim razvojem vred.

Janko Čar

O NEKATERIH VPRAŠANJIH SLOVENŠČINE V ŠOLI IN JAVNEM ŽIVLJENJU

Poldrugo leto je minilo, odkar je GO SZDL Slovenije poslal organizacijam in vodstvom Socialistične zveze slovito pismo o jeziku. Čeprav je bilo pismo naslovljeno na organizacije in vodstva množične politične organizacije, je veljalo vsej naši javnosti.

Slavistično društvo je pismo toplo pozdravilo, saj je dobilo zagotovilo, da ni samo, ki posebej skrbi za tako dragoceno vrednoto, kot je jezik.

PA = pedagoška akademija, PPS = prosvetna in pedagoška služba, Zveza = ZKJ.